

człowiek
 i pies

Christoph Jung • Daniela Pörtl

człowiek i pies

O głaskaniu, stresie
i oksytocynie

Tłumaczenie
Agnieszka Haładyj

Konsultacja merytoryczna
Łukasz Bożycki

 PWN

Dane oryginału
Christoph Jung, Daniela Pörtl
Tierisch beste Freunde

Authorized translation of the first German language edition Jung, C./ Pörtl, D., *Tierisch beste Freunde*. Mensch und Hund – von Streicheln, Stress und Oxytocin.

© 2016 by Schattauer GmbH, Stuttgart/Germany

Recenzent
dr Kasper Sipowicz

Fotografia na okładce
Shutterstock

Projekt okładki i stron tytułowych
Przemysław Spiechowski

Wydawca
Aleksandra Małek-Leśniewska

Redaktor
Dorota Polewicz

Produkcja
Mariola Iwona Keppel

Łamanie
Egraf

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

Copyright © for the Polish edition by
Wydawnictwo Naukowe PWN SA
Warszawa 2017

ISBN: 978-83-01-19298-3

Wydanie I
Warszawa 2017

Wydawnictwo Naukowe PWN SA
02-460 Warszawa, ul. G. Daimlera 2
tel. 22 69 54 321; faks 22 69 54 228
infolinia 801 33 33 88

e-mail: pwn@pwn.com.pl; www.pwn.pl
Informacje w sprawie współpracy reklamowej: reklama@pwn.pl
Druk i oprawa: OSDW Azymut Sp. z o.o.

Spis treści

Słowo wstępne 7

Przedmowa 11

1. Najlepszy przyjaciel człowieka? 13

Czy nie popadamy w przesadną egzaltację? 15

Teorie na temat powstania psa 20

Naturalne otoczenie psa 27

2. Dzieci epoki lodowej 38

Kreatywni myśliwi na grubego zwierza 39

30 tysięcy lat w tej samej niszy ekologicznej 47

3. Skąd wziął się pies? 60

Pies rasowy 62

Klasyczna i nowoczesna hodowla psów 75

Partner w pracy i towarzysz w życiu 81

4. Komunikacja i współpraca 89

Kontynuacja ewolucyjna 91

Ludzkie mamy i dzikie psy 97

Psy z poczuciem winy i roześmiane szczury 101

Współodczuwanie – współdziałanie 107

Brat wilk 116

Spis treści

5. Co nas łączy? 125

Eksperyment z lisami fermowymi 126

Stres – po co? 129

Ssaki – o emocjach, motywacji i uczeniu się 131

Mózg ssaka 134

Przyjaciele i wrogowie 144

Głaskanie uszczęśliwia 151

Dopamina – siła napędowa naszych potrzeb 163

6. Oswojony wilk to nie pies - genetyka i epigenetyka 168

Epigenetyka – przełącznik genów 172

Epigenetyka i o tym, jak wilk stał się psem 181

7. Pies a przekształcenie małpy w człowieka 188

Oswojone wilki, oswojeni ludzie 191

Sponsor kultury – pies 194

Cave canem, czyli uwaga, zły pies! 197

Od pomocnika do kanapowego lenia 200

8. Dlaczego pies śpi na kanapie 204

Bezwarunkowe spowolnienie – ponownie tu i teraz 205

Dzięki psom mamy radość i przyjaciół 215

Archaiczne korzenie 222

Posiadanie psa i kota chroni nasze zdrowie 226

9. Nasze dziedzictwo epoki kamienia 230

Bibliografia 236

SŁOWO WSTĘPNE

Psy towarzyszą mi od dzieciństwa. Byłem nimi zafascynowany już jako małe dziecko, z czasem stały się moimi najlepszymi towarzyszami i nieocenionymi kompanami. Zawsze łączyła mnie z nimi głęboka emocjonalna więź, pewna szczególna relacja. To, do czego jako dziecko podchodziłem emocjonalnie, przerodziło się później w coś racjonalnego. Z psami mogę być zawsze szczery, nigdy nie muszę kręcić. Moje psy, pomijając pojedyncze sytuacje, są również szczere wobec mnie. Jeśli choć przez chwilę zdarzało się, że takie nie były, od razu to zauważałem. Przed zwierzętami ludzie prawie nigdy nie udają.

W codziennym życiu jesteśmy uprzejmi i korzystamy niekiedy z koniecznych kłamstewek. W ten sposób się komunikujemy. Gdybyśmy mówili zawsze prawdę, nasz rozmówca mógłby się poczuć zmieszany. Jeśli moja suczka, rasy posokowiec, o imieniu Cleo robi coś niewłaściwego, daję jej to odczuć. Z kolei gdy ja robię coś niestosownego, ona sygnalizuje mi to, ignorując mnie przez krótką chwilę. W ten sposób powstaje ogromna więź. Mam wrażenie, że zaglądamy sobie nawzajem w dusze i na tym polega bardzo głęboki emocjonalny związek człowieka i psa.

Podziwiam i zazdroszczę psom przenikliwości ich zmysłów. Cleo jest moim „wyczulonym nosem”, zwraca moją uwagę na rzeczy, obok których przeszedłbym obojętnie. Ja nie mam tak wrażliwego zmysłu węchu i słuchu jak ona, poza tym jej spostrzegawczość jest dużo lepsza niż moja. Dużo szybciej pojmuje również emocjonalną stronę sytuacji. Czasem mam

Słowo wstępne

wrażenie, że Cleo wie o mnie i o mojej duszy więcej niż moja żona. Wydaje mi się, że udaje się nam z Cleo komunikować prawie telepatycznie.

Ze względu na moją pracę twórcy filmów o zwierzętach i poszukiwacza przygód cenię towarzystwo psa jako kompana, szczególnie w dzikiej okolicy. Doceniam jego wyostrzone zmysły oraz przyjaźń – zwłaszcza jeśli dłużej przebywam w dziczy tylko ze swoim psem. Czuje się wówczas duchową więź między człowiekiem i zwierzęciem, doświadcza braterstwa dusz między człowiekiem a wilkiem. W takich momentach przychodzi mi do głowy myśliwy i wilk z epoki kamienia. Spotykali się często podczas polowania. Wilk, podobnie jak człowiek, poluje w grupie, w której każdy osobnik ma przydzieloną sobie rolę. Być może na początku to wilk, niedźwiedź czy hiena polowali skuteczniej na grubą zwierzynę niż człowiek. Człowiek mógł skorzystać ze zdobyczy dopiero wówczas, gdy wymienieni już się obsłużyli. Podczas moich wizyt na ziemiach ludów żyjących jeszcze w warunkach pierwotnych dane mi było przeżyć wręcz duchową relację z wilkiem. Taki związek jest możliwy w przypadku zwierząt, które w swoim środowisku mają nieznaczną przewagę nad człowiekiem.

Jestem zafascynowany również różnorodnością ras psów, które są potomkami wilka. Psy dobierano prawdopodobnie już od tysięcy pokoleń pod względem ich przydatności do wypełniania różnych zadań. W ten sposób powstała olbrzymia paleta funkcji. To zadziwiające, jakie role i zadania spełniają psy przewodnicy, psy pasterskie czy psy stróżujące. Istnieje wielka różnorodność psów – zarówno pod względem wyglądu, jak i charakteru. Różnice między nimi powinno się brać pod uwagę przy wyborze psa, szczególnie pierwszego.

Pies to zwierzę, z którym człowieka łączy najsilniejsza więź emocjonalna. I odwrotnie. To niezwykle ciekawe i wciągające zastanawiać się głębiej nad tą fascynującą relacją. Może się do tego przyczynić ta książka. Wyjątkowa więź między człowiekiem i psem jest w niej poddana rzeczowym i fachowym

Słowo wstępne

rozważaniom. Mam nadzieję, że książka trafi do rąk wielu miłośników psów, a także do innych czytelników zainteresowanych tą tematyką.

W każdym razie ja nie mogę sobie wyobrazić życia bez psa. Moje psy są moimi bliskimi przyjaciółmi, towarzyszą mi całe życie. Warto zająć się tym tematem głębiej.

Andreas Kieling

fotograf przyrody, twórca filmów dokumentalnych o zwierzętach,
pisarz, laureat nagrody Panda